

ВІДПОВІДНО до призначення рушники різнилися і технікою виконання. Стирачі і стирники найчастіше ткали із цупких ниток. Покутники, плечовики, подарункові — із тонкого, гарно вибіленого пог.отна. Цікава деталь: коли засновувалися снівниці обрядових та весільних рушників, чоловікам заборонялося заходити до хати, жінки починали ткати у так звані жіночі дні: середу, п'ятницю, суботу.

Перший витканий рушник призначався для гостей. Він завжди висів на відомому місці. Господина в знак поваги до гостя давала йому рушник на плече чи руку, брала кухлик з водою, люб'язно пропонувала свої послуги. Про рушник-утирач мовиться у народній пісні:

Вода у відеречку, —
Братіку, умийся,
Рушник на кілочку, —
Братіку, втрися.

У кожній хаті, де піростала дівчина, скриня мала повнитися рушниками. Їх дбайливо оберігали, в кращому розумінні цього слова — хизувалися. Гостям, сусідам неодмінно показували посаг, виготовлений дівчиною.

Рушники використовувалися ще й у різних обрядах. При зведенні житла рушниками застеляли підвалини, а потім їх дарували майстрам. Коли вже стіни були зведені, вгорі в кутку вшали йкону, а на ній рушник. Не обходилося без рушника і в хліборобських обрядах. У перший день огляду озимини (на Юрія) йшли в поле гуртом або цілим родом. Попереду батько з хлібом-сіллю на рушнику, мати несла в кошику різне частування. На зеленому полі стелили рушник, викладали на ньому їжу, пригощалися. Обряд закінчувався дівочим хоромом, обрядовими піснями. Так робили і в перший день оранки, сівби і жнив.

Рушниками скріплювали купівлю-продаж домашніх тварин (щоб велися в господарстві).

Рушники бувають вишивані й ткані. Для українських вишиваних рушників характерні спільні ознаки, проте кожен регіон має свої відмінності як за нормою, так і за способом виготовлення, оздоблення, кольоровою гамою. У вишиваних рушниках Рівненщини, Київщини, Полтавщини переважає рослинний візерунок, розташований вертикально, який має форму букета-дерева життя. Іноді квіти бувають у геометричних фігурах, обрамлені горизонтальними смугами. На Поділлі були традиційними геометричні та геометризовані рушники з малюнками жіночих фігурок, пташок, тварин. Малюнок укладається паралельними смугами, горизонтальними, вертикальними, скісними. Давні рушники Поділля, одно- і двоколірні, багатобарвні, часто вишиті вовняною ниткою, «каналочками», гладдю. А от волинські рушники оздоблювалися однією горизонтальною смугою геометричного орнаменту, виконаного занизуванням, хрестиком. Кожен район мав і свої кольорові гами. Якщо для Галичини, Буковини та Закарпаття властиві яскраві барвисті відтінки, то в північно-західній частині України переважали рослинні орнаменти червоного, чорного, синього кольорів. А от для корінного Полісся здебільшого характерні червоний і чорний.

У «Повісті временних літ» розповідається про перше антифеодалне повстання древлян у Київській Русі. Як відомо, тисячі, під проводом коростенського удільного князя Мала дали рішучий бій війську князя Ігоря, котрі стягували непосильну данину, а самого князя розрвали навпіл на перегнутих березах. У 946 році, зібравши численне військо,

Ольга (дружина Ігоря) вирушила походом на древлян, підступно захопила місто і жорстоко розправилася з його жителями. Коростень був повністю спалений, а всіх чоловіків перебито, підлітків і юнаків забрано в полон. На кілька століть перестала існувати колись могилина древлянська столиця. Саме тому чорна гама на рушниках символізувала тугу за своїми охоронцями — упродовж століть вишивка древлянчак мала чорний колір з додатком незначних червоних відтінків. Як тут не згадати постичиний образ з відомої пісні Д. Павличка:

Два кольори, мої, два кольори.
Червоне — то любов, а чорне — то журба.

(Пісня «Два кольори»).

Вишите життя людське на рушникові.
Вмій лише розпізнати в кожному узорі,

„І НА ТІМ РУШНИКОВІ...“

Бо червона нитка — почуття любові,
І комусь насяняться, очі волошкові,
А зелений колір — то життя твоє,
Радощі й печалі кожному дає.
Подивися на жовте — то є біль розлуки,

Чорне — то печалі, хвилювання, муки.
І тому змішалися кольори в житті,
Бо печаль і радість поруч у житті.

Мистецтво виготовлення рушників, як бачимо, досить давнє на Україні. Нині українська вишивка експонується у США, Канаді, Франції, Німеччині. Двох майстринь рушникових виробів Ганну Василіащук (з Івано-Франківщини) та Ганну Верес (з Київщини) удостоєно Державної премії імені Т. Г. Шевченка.

Наш український рушник пройшов крізь віки і нині символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею, він щедро простелений близьким і далеким друзям, гостям. Отож хай символ цей завжди сусідить у нашій добрій хаті як ознака великої любові й незрадливості.

(Під мелодію «Пісні про рушник» учениця читає вірш).

Кожна хата нехай стріне вас рушниками.
Скільки праці вклали у них наші мамі.
З рушником на Україні молодих зустрічають й доведеного гостя у хаті вітають, і приходять в сім'ю привітати з немовлятком, щоб на радість зостало і мамі, і татку... І на чистий рушник клали печену хлібину. Пам'ятай оцей символ святості, сину.

І коли ти рушаєш в далеку дорогу,
Щоб минали тебе і журба, і тривога,
Тобі мати на щастя рушник дарувала
і щасливої долі у Бога благала.
І коли вже далеко від отчої хати
Глянеш ти на рушник —

тож і мусиш згадати
Батька й матір стареньких,
над хатою небо,
Там удень, вночі всі чекають на тебе.
Рушники, рушники, ви є дому
ограба.
Уквітчали у кожній світлиці Тараса.
Хай простелиться шлях всім,
немов рушниками
Щастя-долею доброю і ясними
думками.

(Закінчення. Початок в № 19).